
DOKUMENTUM

SZEMELVÉNYEK A XIX. SZÁZADI KISHEGYES HÉTKÖZNAPJAIBÓL

VIRÁG GÁBOR

A Kishegyes majdan megírandó monográfiájához gyűjtött anyagból válogattam az alábbi dokumentumokat. Első pillanatra érdekességként hatnak, válogatásomnak célja azonban ennél mégis több volt. Ráébreszteni az olvasót, mennyire nem ismerjük múltunkat és milyen nagy a mi adósságunk még. Csak néhány téma, amit az írások kapcsán megpendítetek: ismerjük-e például szűkebb környezetünk – néhai vármegyénk igazságszolgáltatását, jogszokásait, közbiztonságát, egészségügyét, állategészségügyét, falvaink úrbérrendszerét. Itt van például a vármegyei hóhér számlája: minden faluban volt akasztófa, a büntetés végrehajtásának színhelye. Él-e még ez a köztudatban? Hány falu háttérben található még ma is Akasztó-dűlő, Akasztódomb stb. Bulla Károly jelentését olvasva döbbenünk rá a néhai gyógyítások embertelen fogásaira, ma is elborzadunk a módszerektől. De nem hanyagolható el az 1869-es leltár sem, ami „avét” mezőgazdasági gépekről tudósít. Mikor kezdődött meg vidékünkön a mezőgazdaság modernizálása? Mezőgazdaságunk kultúrtörténete is várhat még magára.

Csak néhány írás, és a kérdések, gondolatok sora merül fel az emberben.

A vármegyei hóhér napidíja és útszámlája¹

Specificatio

Azon Napoknak, és Bérnek, melyet én alább frott Tekéntetes Nemes Bács Vármegye rendelése mellett, midőn veszőzésre ítéltetett Két Rabokat úgy mint Mistinszky Jósefet, és Csizmár Jánost, Azon kegyes végzés szerint He-gyessi és Kunbajai Akasztó fánál exequaltam, meg szolgaltam

1°	6. Octobris Zomborbul Legényemmel együt indultam Kunbajára, a hol is hetfőn, és kedden Az Az 7 ^a 8 ^a Octobris Executio mellet mullatam minden napot 2 forintyaval fel vévén, az lészen	f. x.	6
2	Legényemnek azon 3 ^{om} Napra járandó bére		3
3	Azon Rabnak Csizmár Jánosnak Akasztófánál történt veszőzésiért Honorarium fejében		12
4	9 ^a Octobris Hegyesre indultam, és ott ide értvén Zomborba viszsa menetelt, három napot töltöttem az lészen		6
5	Legényemnek azon két napra járandó Bére		3
6	Mistinszky Rabnak ott történt meg veszőzésért Honorarium fejében		12
		Summa	<u>42</u>

Mely suma pénzt hogy Nemes
Vármegye Cassajabul fel vettem
sit supra

Anton Schmit

Sig. Nemes Militits 20 Oct 799

Urbarialis Contractus²

Melly Királyi Kamaralis Kulai Urasság részéről Tettes Nemes Bács Vármegyében helyheztetett Hegyes nevezetű Helységbéli Jobbágyokkal egyedül á Robottoknak megváltása iránt ezen folyó 1801^{dik} Esztendőnek November 1^{sd} Napjátul fogva következő Három Esztendőkre úgy mint 1804. Esztendőnek October utolsó napjáig /: ki vévén hogy ha az a Kameralis Jóság vagy Örökössen conferáltatna vagy pediglen ideig Árendába ki adattna melyly esetre contractusnak ereje nem lészen /: á fellebb való Ratificatióra következő képpen tétetődött, úgy mint:

Először: Elöl látván, hogy á mostani környül állásokra nézve több Robotokra mint ennek előtte szüksége lenne az Urasságnak, annak okáért á Földes Urasság ezen Contractualis Három Esztendőknék folyassa alatt minden egész Helytül Esztendőként 26 3/4 vonyós vagy ezek helyett 53 2/4 Napi kézi munkát /: ide értvén á hosszú fuvart is á melyly minden egész helytül tsak 1 1/2 kézi munkára reducáltatik /: in Natura meg tarttya magának, á többi 52 gyalog Robotokat pediglen mindeneket 8 xjával (krajcárával, V. G.) meg váltani meg engedi; A melyly fély és Fertály helyekre nézveis essendő szám, és proportio szerént értetődik.

Másodsor: A házas Zsellérek, mivel ezek többnyire kereskedők, Mester Emberek, és Pásztorok szoktak lenni, és arra való nézve kereskedéseiknek, Mesterségeiknek és Szolgálataiknak Káros hátra maradása nélkül az Uras-

ság dolgaira nem járhatnak, az Urbarialis 18 gyalog Robottokat, ugy nem különben (megválthatják, V. G.)

Harmadszor: A házatlan Zsellérek más házokban lakván Urbarialis 12 Gyalog Robottokat fönt említett Contractualis áron az az 8 xjaval Esztendőként kész pénzül meg válthatják.

Negyedszer: Minden Jobbágy ugyan, és Zseller a kinek háza vagyon az egy Forintból álló füst pénz, nem különben minden Helyes Jobbágy az Urbarialis Ucctualékért, vagyis konyhabeli állapotokért az ő külső fundussának minimumségéhez képest Esztendőként két Terminusra, ugy mint Szt. György és Szt. Mihály napra fog fizetni, a megváltandó Robottoknak az árát mind azon által minden fertály Esztendőnek elfolyása után meg fizetni köteles leszen

Ötödször: Ami Lakosokat vagyis más házában lakó Zselléreket illeti, mivel ezek többnyire vándorlók szoktak lenni, ezek ugyan minden Esztendőben Télnek elején az Urasság Tisztjei által, Helység elől Járóiknak jelen léteknben számba vétetődni fognak, a megváltandó Robottoknak az árát minden azon által Esztendőként Szt. György napra, minek előtte tudni illik a Nyári munkára elosztának, avagy más hová netalán Lakós képpen költözködnének, egyszerre le tenni kötelesek lesznek.

Ezen említett kötésekben meg álván fog ezen contrahens Hegyes nevezetű helység az ujjonnal el készült Földeknek, és Házaknak Conscriptioja szerint az Urasságnak Esztendőként adózni, ugy mint

Robotokban		Vonyos	Gyalog
		Robottok	
194	2/4 Sessiotul 26 3/4 Vonyós Robottokat egy Summában	5202 7/8	–
	Avagy azok helyet Gyalog	–	10405 6/8
Kész Pénzül		f	x
230	Colonialis Jobbágyok és 50 házos zsellérek in Summa 280 házoktúl 1 fjaval számlálván	280	–
194	2/4 Sessiotul konyhabeli Adozásokért 51 xjaval	165	19 4/8
	Ugyan annyi Sessiotul a Robottoknak megváltásáért mindeniktül 52 galog Robottot számlálván öszvösséggel 10114 Napokért 8 xjyvyt	1348	32
50	Házos Zsellérek 18 Napjával egy-egy számlálván öszvösséggel 900 Napokért 8 xjaval	120	
Egy Summában		1913	51 4/8

Valamint hogy tehát ezen Contrahens Helységbeli Jobbágyok á fönt számlált kötésekre és Contractualis Adozásokra önként, és szánszándékkal reá állottak, ugy ellenben a Földes Urasság részéről abban bizonyosakká tétettek, hogy ezen három Esztendők Contractusnak folyésa alatt se több Robottokat tőlük in Natura kivánni, se pedig á meg váltandó Robottoknak az Árát magyobbítani nem fogja

Mellynek nagyobb Erejére ezen Contractus mind a két részéről saját subscriptioval és pötsétléssel meg erősítettve Négy hasonló Exemplarban kiadott Kuian 31^{dik} Juliusban 1801.

Paulus Strássay
Provisor
PH

PH Josephus Kotsis Judex
Adamus Fabo Jurass
Andreas Sipos ”
Michael Ernyes ”

Toto q. Comunitat Regio
Caalis Poonis Hegyes

Coram Nobis quy Lelagi Testimonis

PH Damian Perchich ICottus de Bacs Vice iudlicum

PH Petro Latinovics Ejusdem I. Cottus Jurassore

A hegyesi bírót meglopták³

Az Történetnek le írása

Folyo 1813^{ik} esztendei Julius hóldnapnak 1^{sd} napján éjtszakának üdején Némely Gonosztevők reá ütvén Gubanits György Hegyesi Bírónak Kamrájára és annak falát ki ásván, abbol 245 rőf vásznat, 11 pár új Csizmát, 40 icze Vajat és 6 Sajtot örrozva el vittek – Melyet a Kárvallott több üdeig nyomozvá n reá nem akadhatott, míg végtére 26^{ik} Juliusban Feketehegyen nyomába akadván Kerekes Mihálynál 2 pár Csizmát, egy pár fehér ruhát, Kerekes Lőrincznél 1 pár Csizmát 2 pár fehér ruhát, egy darab szabatlan vásznat, Kerekes Sámuelnél 1 pár Csizmát meg talált, a többi holmik még oda vagynak – Ezeknek fel találása után a Gonosztevők meg fogattatván szoros kérdésre vonattattak, kik miként feleltek légyen azoknak vallásaikból ki teczik. Költ Feketehegyen 28^{ik} Juliusban 1813^{ik} Eszt.

Török Sándor, Tttes Ns Bács Vgye Eskütyte

Hegyesi Rablók és orgazdák⁴

Nagyságos Vicze Ispány Úrr,
Kegyes Gyám Atyám!

A Nemes Vármegyének kegyelmes Sententiája szerint alol írottak számára Hegyesi Rablóktól 380 f. 42 xroknek kellett volna incassáltatni, de fundus nem léte miatt csak 200 ftok incassáltathattak, 180 f 42 xr pedig fizetetlen vagyon.

Nagyságos Uram! Ha igaz az a Magyar példabeszéd szerént; hogy az orgazda egy szeggel fellyebb érdemli az akasztást mint a Tolvaj, következőképpen kisebb büntetést is /: minémű a kár pótlás /: a Törvénynek egy forma keménységére érdemes a Tolvajjal; ha ez mondok igaz; úgy a nekem ítélt 180 f 42 xrok nintsenek el veszve a mennyibe Sipos Mihál, és Simeg Antsa Hegyesi Lakosokat, amazt ugyan egy akó Bornak, ezt pedig fél akó Pálinkának, mint tudva lévő tőlem ki rablott Italoknak orgazdáját ki nevezhetek, és Hegyes Helységnek Előljárói is, ha Törvényesen meg kérdezettek, kénytelenek volnának meg vallani, hogy az említett Italokat, a mondott Hegyesi Lakosoknál dugaszba találták.

Könyörgöm alázatosan, méltóságoson Nagyságos Vicze Ispány Ur sorsommon könyörülni, és azt eszközölni, hogy a Convietiva Sententia 180 f. 42 xrbol álló fizetetlen része, az említett orgazdák által fizetessen. A miért midőn könyörgők; maradtam Emisitsen Aprilisnak 30-dik napján 825

Nagyságos Vicze Ispány Ur
Kegyes Gyám Atyámnak

Alázatos szegény szolgálja
Balkány István
Emusitsi Kortszmáros.

Az orgazdák erkölcsi bizonyítványa⁵

A Tekintetes Nems Vármegye f. e. Jegyző Könyvének 125-dik száma alatt költ végzésének következésében Balkány István Emusitsi Kortszmárosnak Sipos István, és Simek Antsa ellen terjesztett vádja iránt meg hagyott vizsgálásban eljárulván a tapasz taltakról *alázatosan jelentyük*: hogy a könyörgőnek ki tételéhez képpest mind az két vádoltatott részek elé álltattván szoros kérdésre vonattattak arról hogy az ő házoknál mikor és mennyi Bor találtatott fel és azon Bor és Pálinka honnét került légyen hozzájuk? melyre ők általjában tagadást tévén, a panaszokodónak állott kötelességében az ellenök tett vádat hitellessen bé bizonyítani; aki is magát a helység Előljáróira vonta, s általok azt bé bizonyítani igyekeze; kik is meg halgattatván egy általjában arról; hogy valamikor Sípos Jósefnél 1 akó Bort, és Simek Antsánál 1/2 akó Pálinkát el rejtve fel találtak volna, semmit sem tudni vallották és álitották, főképpen Simek Antsáról bizonyítván hogy az 6 apró Gyermekkel terhelt Özvegy Aszony kézi munkájával keresvén kenyerét soha még semmi effélékbe keveredve nem tapaszaltatott. Melly ebbéli vizsgálsruól szolló Tudósítást alázatossak bé adjuk. Költ Topolán 22. Maji 825

Latinovits Sándor bíró
Török Sándor Eskütt

*A katonafogdosás akkor is divat volt!*⁶

Tekintetes, és Vitézlő Tábla, és
Fő Szolga Bíró Úr
legkegyelmesebb Urunk!

Alább frottak esedezünk Tekén tetes Uraságnak mint ollyatán Igasság Szerető, és elrendelő Pártfogó Urunk kegyes színe előtt.

Miképpen folyó holnap 18-án Szakál Mártonyt nállunk szolgálatban lévő, és most rajtunk mult farsangban megházasodott Juhászunkat Bajsai helység, e mostansági katona fogdozás üdő korban megfogattatva, elvitték ./ ki is á mint az ide ./ zárt Hegyes Helység Elöljáróság Bizonyosság tévő levelébül kitezik maga viselete, és artatlansága, – melyre nézve tehát rea nagy szükségünk létté végett á megszabadítása eránt, mit ollyatén hív cselédünkért alázatosan esedezni bátorkodunk, – másrészt pedig Báltya Páll 14 Esztendő házas, ugyan annyi üdeje Bajsa helységbül való kiköltözésének ki üdösbbi korban lévén és mostanság katonáskodástul rettegvén üdözzésben volna ezen hív Cselédünkért újonlag á leg mellyebb alázatosság kinyilatkoztatása mellett könyörgünk; – ha nagy kegyességben egészen bizakodván nevezett Juhász Cselédjeinket á szabatsag karjában helyheztetni a midőn egész alázatossággal esedeznénk. Tapasztalt magas kegyességben ajánlva, mély Tiszteletünk mellett maradunk

A Tekintetes s' Vitezleo Tábla, és fő Szolga Bíró Urunknak
alázatos könyörgő szolgálja

Nemes Nemény János

Nemes Papp Páll

Nemes Kalapáty János és Terényi Istvány

Hegyesi Lakosok és Gazdák

Alól irottak Bíró és á többi Királyi Kamarai Hegyes Helységnek Elöljárói ezen Írásunk rehdiben meg-ösmérjük, és bizonyágot teszünk; Hogy Szaká Pál, és annak testvére Ötse Szakál Mártony Két Esztendők Előtt ezen Helységbe jöven és Juhászkeppen itten szolgálván, magokat betsületessen, jámborúl, és józanúl viselték, úgy, hogy leg-kisebb Panasz sem tétetett ellenük, kik – is mostan, nevezetesen az első – Nemes Kalapáty Jánosnál, az utóbbi pedig Nemes Papp Pálnál, és Nemes Nemény Jánosnál Hegyesi lakosoknál mint fejős Juhászok, a Gazdaiknak tellyes meg-elégedésükkel szolgálnak –

Mellyrül – is adjuk ezen Bizonyágtévő Levelünket Neveink alá-írásával, és Helységünknek szokott élő Petségével meg-erősítve. Költ Hegyesen 1831^{ik} Esztendei Böjt Elő Hava 24^{ik} napján

Győri József Bíró

Csordás András

Nagy Imre

PH.

Esküdtek

Fontányis János
Szügyi Mátyás

Pólákovics János helybéli Jegyző által⁷

*Kintsey József hegyesi plébános⁸
Kolera gyógyítására való orvossága*

„Cholerában vagy is az ugynevezett Epe Mirigyben mely anno 1831 Hegyesen is mutatkozott, Anno 1836 pedig elég hatalmasan is uralkodott, tanácsos az ételeket borezzel meg savanyítani – reggel éhomra, egy kanálnyi belőle venni. Vagy egy-két girizd foghajmát törni, etzetben egy-két falat Kenyeret mártva, áztatva reggelenként enni – és aki még többet kíván, az artzát, Kezetket is etzettel napjában mosogatni. Gőzképpen is igen nagy haszna vagyon az etzetnek: tehát az etzetet forró vasra, vagy téglára kelly a szobában öntözgetni, a szoba béli levegő tisztítására.”

Bulla Károly vármegyei főorvos jelentése a kolera megelőzésére tett intézkedésekről⁹

Pesti mentő Intézeteknek vagy veszteglő Helyeknek Contumacióknak nevezettnek azon Helyek, melyekben az Utasok, mindennómű Jóságokat, Marhájokat, ha valami ragadós Betegségtől gyanus, vagy éppen olyannulel lepett Helyekről egészes Tartományokba vagy Helyekbe utazni kívánkoznak, addig tartattnak, a meddig, szorgalmatos gondviselés, vagy orvoslás által minden veszedelemtől ki vetköztettnek, tudni illik hogy ő általok a ragados Betegség tovább el ne terjeszdhessen.

Hogy ezen Intézetek szélárnyékosok legyenek következendők kivántattnak:

1: Több Épületek a hol állandó veszteglő Helyek nintsenek ezek Fából és Deszkából szoktak el készítettni. Az Gyanus Utasok el fogadására minden veszteglő Helyen leg alább 3 vagy 4 ilyen Épületnek kell lenni, hogy különbféle üdőben megérkező utasok öszve ne keveredgyenek, és így mindegyik marasztalására ki szabott üdőtt ki töltvén szabadon el bocsájthasson. Ezen rekeszszteknek nagysága és tágasága az Utnak a melyhez közel fel állítattnak jártaságához alkalmaztattnak, nagyon járatod Helyeken vagy a hol több utak öszvejönnek nagyobbak, másutt pedig kisebbek lehettnek. Minden olyan rekesztben egynehány Fa ágyanak (Pritsen) és legalább egy nagy fogasnak, melyre a ruhák – a melyeket az Utasok magok kipakoltnak és napjában gyakrabban szelőztettnek, fel akaszattnak. Minden ilyen Épülett egy 8 láb mély és 10 láb széles árokal körül rekesztetik, a mely árok egyszersmind egy kis udvart formál a ház körül, a mely egy sorompo által lezaratik. Ezeknek az Épületeknek egy mástul 20–25 lépésnyire kell lenni, hogy így minden közlés veszedelem annál inkább el melőztesen.

2. Szükséges a kint lévő orvosok részére egy alkalmas fa épület, melyben ők írásaikat, és szükséges orvosi szereiket tarthassák. Ezek az orvosok közül egyik a Protocolumot viszi, amelyben minden utasnak neve – Passusa – Jöve-tele – és Kibocsájtás üdeje, és ha meg találna betegedni, betegsége el folyása – és ha meg találna halni meg halálózása környülálásosan feljegyeztetik.

3^r Szükséges oly Épület a melyben az Utasok közül az a melyen a ragados betegségeknek ha leg kisebb Jele is tapasztaltatik, a többiek közül félre rekesz-tek és különös gondviselés alá tétetik. Azon gyanusok, a kik közt ez történt, azon üdőtül fogva ujonan 21 napra marasztaltattnak a veszteglő Intézetben.

4^r A két orvoson kívül minden rekeszt mellé szükséges két szolga az egyik, a ki az gyanusokkal bent vagyon, a másik külsőnlel semmi közlésben ne legyen, ezen belső szolgának szükséges bent egy nagy Tálal fris viz mosásra, p. o. ha a külső szolga, a gyanusok számára vagy ételt, vagy italt vagy orvoságot hoz, az-tatt a rekeszt ajtajátül le teszi, a belső szolga fel veszi – és be viszi, az használt Edényeket vagy más szerszámokat tisztára meg mossa – de meg nem tőröli is-mét az ajtónál le teszi, a honan a külső szolga fel veszi és el viszi.

Tsekély véleményem szerint hasznos volna mind az orvosokat, mind a Tse-lédeket Hiit alá venni, azért, hogy minden keveredést kerüljenek, de ha vélet-lenül még is meg történne, aztatt bejelentsék, és Contumaszba tétessenek, mert tsak így melőzük el a betegség el terjedés veszedelmét.

5. Szükséges egy a füstölésre való külön udvar melyben egy nagy négy Lábu Fogasnak kell lenni, melyre a Ruhák és más egyéb Portékák fel akasztattnak, de tsak a gyanusok által, és jól ki füstöltettnak. A Füstölésre használtatik vagy Bűdös kő vagy következendő kivánd, a mely, egy lath Bűdös kőből, egy lath Salitrombul – és 4 lath Buza korpából ál. A Szobák ki füstölésére pedig egy pohárba tétetik egy lath Salitrom, a melyre egy lath Bűdös kő savany (Acidum Sulfuricum) öntetik, és egy üveg páltzikákal kevertetik, ennek pedig napjába gyakran kell történnie, mivel pedig mind ezen gőzött – mind az előbbeni Füs-tött nem minden Ember Tüdeje szenvedí – mert sokaknál köhögist – melyfá-jást sótt vér köpést okozhat, a gyanus Embereket, vagy Utasokat akoron a szobákbul az Udvarba kell eresztieni.

6. Ezeken felöl szükséges még gapyjunak, kendernek – és ilyen forma Porté-káknak szellőztetésére és füstölésére egy külön hasonlóképpen be rekesztett tágas udvar, ebben egy nagy rostély forma fa oszlopokon álló és létzekbül ösz-ve vert Helyőzőnek kell lenni, melyen fent nevezett Portékák, arra rendelt leg alább 3 Legény által ki rakattnak, karokal szélyel kevertettnak és füstöltett-nek. Ezen Szolgák számára szükséges ebben az udvarban is egy gynyhó.

Értetik önként, hogy ezen veszteglő intézett Egészséges – száraz – és oly he-lyen állitson fel, a hol elegendő kutak ásathatnak – mert a Víz bőven, és el kerülhetetlenül szükséges, mert a gyanus marháknak a hol ezek nem usztathtat-nak vagy buktathtattnak leg alább többször jól meg kell mosatattni. Szinte ugy szükséges a viz Kotsiknak – Ruháknak – és mindennémű Szerszámoknak vagy Portékáknak tisztogatására és mosására.

Ezen kívül szükséges minden udvarba egy jól el helyezettett árnyékszék, egy nagy kád melynek mindég friss vizel tele kell lenni, és egy fogasnak melyen a Ruhák és egyéb ily forma Portékák szellőztetnek és füstöltetnek.

7. Ezeken kívül szükségesek minden Rekesztben egy füstölő, egy vas fogas, egynéhány Pohár és más Edények is. A gypjunak és Kendernek füstölésére való hoszu nyelű füstölő, a Penznek etzetben való mosására egy nagy vastál, egy olló melyel tznérák és más kötések fel vágatattnak, egy a Levelek fogására való fogó, egy füstölő, és egy a Levelek szurkálására való árr.

8. Különösen pedig szükséges oly Rendeléseket tenni, hogy minden ott tartózkodó Ember kész Pénziért szükséges Ételt és Italt kaphason. Jo volna egy Fészter is, mely alatt Hintok vagy oly Portékák, melyeknek az eső árt tartatthatnának. Ha sok marhák vagy Sertések jönének, ezeket hasonlóképen mosni kell, ha pedig tovább ott marasztaltatnának szabadban szoros strázsa alatt tartasanak.

9. A mi az szükséges orvosságokat illeti 34092^{ik} szám alatt kegyesen bocsájított utasítás szerint ezek szükségesek: Murias Hydsargitti mitis, Opium, Laudanum, Liquidum, Sydinham, Kámfor szesz, Samiak szesz, Borsos mentha, Fodor mentha – Melissa, Chamomilla, Borsosmentha olaj – Salep gyökér, Althae gyökér, Arabiai Gumi, Ricinus olaj, Rabarbara tinctura – méz, Lenmag, Mustár mag, Magnisza, Rabarbara, Árpa, Lenmag és Riszkása, ezekhez járul egy fűrésztő kád, egy alfetskendő, és Érvágó szerszám.

Mások javasolják és nagyon hasznosnak vitattyák az izasztó methodust – sótt azt tapasztalták, hogy ha az Emberen az első órában nagy izadás üt ki, a veszedelmen kívül van, és erősítő szerekkel élven tsak hamar fel épül.

Varsai Leo Orvos Doctor különösen ajánlya a levált fojto savas Bátragott (Magistrum Bismuthi) vel Nitras Bismuthi praecipitatus) czukorral mely Mellissa Herbathaeat, ha a kezek és lábok nagyon fájnak azokat tiszta folyó Hulyagal (Liquor Amoniae Crusticae), és Angyal gyökér bélel kenetni javasolja. Ezekel addig élni szükséges még a vizzellett a mely közönségesen igen könnyen fel akad jobban meg nem indul, és izadásba lép. A hol a Betegnek a nyelve nagyon tisztátalan és epés sárga a Bizmuthal egyvelítve három grun égetett Rabarbara gyökerett (Rad. Rhi Cofti) ádbé.

Az Érr vágást, és azt is nagyon vigyázva tsak fiatal és nagyon vérmes Emberekben engedí meg. A gyomor gödrében kinos fájdalma ellen 12, vagy 16 Piotzát tétetni rendel. Az Angyal gyökér bél, a mely az ujjab gyógyszer árr szabásában nem találtatik, így készül Rep. Red. Angelica Libram Unam

Herba Scordii Libram dimidiam
 Rudicis Valerianae
 Baccarum Iuniperi āā Uncias tres
 Spiritus Vini rutificati. Libras sex
 Aqua Comunis quantum satis

Destilando elicianto Librae sex in quibus solve
 Camphora Unciam Unam et dimidiam Serva
 A böltö Hanckman különösen a Kámfort és praesevativum gyanánt azzal való
 gőzölést.

Arra jól korán kell gondolkozni, hogy az említett orvosi szerek melyek az
 Epekórság el távoztatására és gyógyítására szükségesek minden Patikában
 elegendő mennyiségben és leg jobb minőségben fel találtassanak.

Végteére még az az észre vételelem vagyon hogy az orvosok midőn Epekórsá-
 gos Betegtől – vagy tsak arrul gyanustul ki mennek Ruháikat jól ki gőzöltesék,
 magokat pedig etzettel jól meg mosák, és Ruhájokat fent nevezett Füstnek ki
 tegyék, ezen bánás szükséges azokkal is, a kik a vesztglő Intézetből ki bocsáj-
 tattnak.

Költ Baján Sz: Jakab Hava 11^{ik} Napján/831
 A Tekéntetes ki küldöttségnek

Alázatos szolgája
 Bulla Károly
 fő orvos

Kintsey József plébános fohászokodása¹⁰

„Marha döglelete eltávoztatásáért Anno 1835. Mense Augusto

Ur Isten Menynek, Földnek és minden állatoknak Teremtője! Ki az embert
 tennen Magadért, egyebeket pedig az emberért és Különösen a barmokat az
 ember segítségére, szolgálattýára, hasznára teremtett. Kérünk Téged, hogy
 a mi marháinkat, barmainkat, mellyekkel bennünket megáldottál, minden
 nyavalyától, kártól kegyelmessen oltalmazd meg, és nekünk szolgálunkra,
 hasznunkra tartsd meg a te Szent Nevedért. Ne hadd Uram dögleteességgel el-
 veszni alkotmányodat, amellyet a mi sullyos munkáink könnyebbítésére és
 egyéb hasznunkra rendeltél, hogy ezek által is segéttéttvén gyarapodjunk, gy-
 rapodván Istenessen élhessünk adományaiddal és minden marháinknak ugy
 vegyük hasznát, valamint a többi földi javakat is ugy birjuk, hogy az örökké
 valókat el ne vesztesük. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.”

*1869. október 18-án végrendelet nélkül elhunyt
Kiss Antal
hegyesi lakos után maradt hagyaték leltára¹¹*

f. sz.	d. sz.	Tárgy	Egyenként	
			frt	kr
		A. kedvező állás		
		I. készpénzben		
1.		-		
		II. Ingóságokban		
2.	2	kép	-	40
3.	1	tükör	1	30
4.	4	kisobb kép	1	60
5.	4	nagyobb kép	1	20
6.	1	ocska pálinka kazán	50	-
7.	1	lóerejű cséplőgép avét	450	-
8.	1	avét vetőgép	300	-
9.	1	” aratógép	350	-
10.	1	” kukorica morzsoló	40	-
11.	1	haszon vehetetlen kuk. ültető	50	
12.	3	nyoszolya	7	
13.	75	zsák	17	75
14.	-	buza pesti mérő 270	1350	-
15.	-	zab pesti mérő 100 vetni való		vetni való
16.	-	árpa pesti mérő 350	1050	
17.	-	kukoricza 500 zsák	400	
18.	2	ökör	140	
19.	2	”	130	
20.	2	”	135	
21.	2	”	130	-
22.	2	ökör	125	-
23.	2	tinó	130	-
24.	2	tinó	50	-
25.	1	bika	60	-
26.	1	bika	60	-
27.	1	fias tehén	60	-
28.	1	” ”	55	-
29.	1	” ”	50	-
30.	1	” ”	45	-

31.	1	2 éves üsző	30	–
32.	1	1 éves üsző	20	–
33.	1	sárga kanca	25	–
34.	1	sülszörű vak ló	20	–
35.	1	félszemű deres ló	15	–
36.	1	3 éves csődör	95	–
37.	1	fekete kancza	95	–
38.	1	pej 3 éves kancza ló	90	–
39.	1	1 éves pej kancza	85	–
40.	1	fekete kancza	60	–
41.	1	1 éves üsző	30	–
42.	1	1 " "	20	–
43.	1	sárga kancza	65	–
44.	5	felszerelt eke	50	–
45.	1	3 éves pej paripa ló	85	–
46.	1	sötét pej paripa ló	80	–
47.	1	ócska rosz szekér	12	–
48.	1	" " "	30	–
49.	1	" kocsi	50	–
50.	1	" "	30	–
51.	1	henger	5	–
52.	1	lószerszám	3	–
53.	1	"	3	–
54.	1	"	4	–
55.	12	vendégoldal	4	–
56.	17	sertés	204	–
57.	22	malacz	66	–
58.	3	szán	3	–
59.	1	szelelő rosta	8	–
			<hr/>	
			6 526	25

III. Ingatlanságok

60.	–	á 388 tjk. foglalt ház	1 300	–
61.	–	ugyan ezen ívbéli szérűskert	700	–
62.	–	ugyan – 13/4 telek föld	28 800	–
63.	–	még nem telekkönyvezett 7/4 telek	11 200	–
64.	–	egy száraz malom	1 000	–

Á Tanyán

65.	–	lóistálló	150	–
66.	–	fészer	50	–

67.	–	cselédház	63	–
68.	–	gazdai lak	633	33
		Ingatlanok értéke	35 896	33
		összes érték	42 422	58

B. szenvedő állás

69.	–	adóhátralék királyi	546	58
70.	–	urad. legelő váltásdíj	3 699	60
71.	–	legelő adófogyasztási párpénz	272	40
72.	–	templom pénztárnak	168	
73.	–	Kiss Jánosnak	200	–
74.	–	Kiss Mihálynak 100 m. árpa	300	–
75.	–	á szerzeményi földek után százalék	251	75
76.	–	földarában tartozás	40	–
		szenvedő pedig	4 931	75

Jegyzetek

- ¹ VL BB vmegye, F-2, 1799. okt. 20. 1800. 316. dob. 111. irat
² Uo. 1801. július 31. 1801. 333. dob. sz. n.
³ Uo. 1813. július 28. 1813. 522. doboz. „július”
⁴ Uo. 1825. április 30. 1825. 1256. doboz
⁵ Uo. 1825. május 22. Uo.
⁶ Uo. 1831. 787. dob. 136. irat
⁷ Uo. 1831. február 24. Uo.
⁸ In: Maronka János: Vészterhes idők, Topolya és Környéke, 1979. febr. 11. XI. évf. 5. (502) sz. 6. p.
⁹ VL. BB vmegye, F-2, 1831. május 11. 1831. 787. dob. 21. irat
¹⁰ In: Vári Anna: Szemelvények a kishegyesi egyházközség életéből, Újvidék, 1988. 5–8. p.
¹¹ Magángyűjtemény